

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی شهید بهشتی

دانشکده بهداشت

شورای تحصیلات تکمیلی

**راهنمای نحوه نگارش پایان نامه‌ی کارشناسی ارشد
و رساله‌ی دکتری تخصصی (Ph.D)**

مدیریت تحصیلات تکمیلی

۱۳۹۰

مقدمه

تحقیق، دانشی است که مستلزم شناخت اصول و قواعد و روش‌ها است و پژوهشگر با فراگرفتن و قبول کردن آن اصول، علاوه بر اعتبار بخشیدن به دستاوردهای تحقیقاتی خویش و دستیابی به نتایج جدید و مفید در سایه‌ی جستجو و کاوش مستمر و بی‌وقفه، چه بسا به ترمیم خطاهای پیشین خود یا دیگران نیز توفیق یابد. در نظام‌های آموزشی و پژوهشی دانشجویان و فارغ‌التحصیلان دوره‌های کارشناسی ارشد و دکترای تخصصی به عنوان پژوهشگر شناخته می‌شوند.

یکی از اهداف ارائه پایان‌نامه یا رساله، آشنایی دانشجویان گرامی با نحوه‌ی نگارش و تنظیم مطالب یک موضوع علمی است. در اینجا تمام نکات لازم را نمی‌توان بیان کرد، اما برای ایجاد هماهنگی بین پایان‌نامه‌ها یا رساله‌ها لازم است دانشجویان، پایان‌نامه خود را به زبان فارسی تنظیم نموده و نکات زیر را در تهیه‌ی پایان‌نامه رعایت نمایند.

الف) ترتیب محتوی پایان‌نامه

- ۱- صفحه‌ی روی جلد سمت راست (فارسی)
- ۲- صفحه‌ی سفید (آستر بدرقه)
- ۳- صفحه‌ی بسم الله الرحمن الرحیم
- ۴- صفحه‌ی عنوان فارسی (طبق فرم پیوست)
- ۵- صفحه‌ی تقدیم (در صورت تمایل)
- ۶- صفحه‌ی تقدیر و تشکر
- ۷- چکیده
- ۸- فهرست مطالب
- ۹- فهرست جدول‌ها
- ۱۰- فهرست شکل‌ها
- ۱۱- فهرست اختصارات
- ۱۲- فهرست علایم و نشانه‌ها (در صورت نیاز)
- ۱۳- واژه‌نامه
- ۱۴- فصل اول: کلیات
- ۱۵- فصل دوم: مروری بر مطالعات انجام شده
- ۱۶- فصل سوم: مواد و روش‌ها
- ۱۷- فصل چهارم: یافته‌ها
- ۱۸- فصل پنجم: بحث، نتیجه‌گیری و پیشنهادها
- ۱۹- فهرست منابع

۲۰- پیوست‌ها (در صورت وجود)

۲۱- چکیده‌ی انگلیسی

۲۲- صفحه‌ی روی جلد سمت چپ (انگلیسی) - طبق فرم پیوست

ب) شیوه‌ی نگارش پایان نامه

۱) **جلد پایان نامه:** جلد از نوع گالینگور انتخاب و مندرجات روی آن بصورت زرکوب چاپ شود. رنگ روی جلد برای پایان نامه‌های کارشناسی ارشد حتماً آبی تیره (سرمه‌ای) و برای رساله‌های دکتری حتماً مشکی و ترجیحاً از نوع ساده انتخاب شود. مشخصات عنوان پایان نامه بجز نام استاد (اساتید) مشاور باید روی جلد حک شود. در قسمت عطف، عنوان پایان نامه، نام نویسنده و سال، زرکوب شود. در مجله‌هایی که برای استاد / اساتید مشاور تهیه می‌شود، درج اسم / اسامی آنها بر روی جلد گالینگور بلامانع است.

۲) **کاغذ و تایپ:** کلیه قسمت‌های پایان نامه باید روی کاغذ سفید مرغوب تایپ گردد. ابعاد کاغذ ۲۹/۷×۲۱ (کاغذ A4) می‌باشد. تمامی متن‌ها روی کاغذ یک رو تایپ شده و نوع قلم مورد استفاده در تمامی متن یکنواخت و با اندازه ۱۴ باشد. فقط یکی از فونت‌های B Nazanin, B Zar, B Lotus, B Mitra استفاده شود. نوع قلم برای عناوین می‌تواند متفاوت انتخاب شود (مثلاً فونت B Titr). برای نوشتن تمام مطالب انگلیسی از فونت Times New Roman با اندازه ۱۲ استفاده شود.

نکته مهم: ترجیحاً حداکثر تعداد صفحات پایان نامه بدون پیوست‌ها برای مقطع کارشناسی ارشد ۱۲۰ صفحه و برای مقطع دکتری ۱۵۰ صفحه باشد.

۳) **فاصله‌گذاری و حاشیه بندی:** تمام صفحات به صورت ساده و بدون استفاده از کادر تایپ شوند. استفاده از سرصفحه یا Header الزامی است. در قسمت سرصفحه، شش تا هفت کلمه از عنوان پایان نامه و مابقی بصورت سه نقطه در سمت راست و عنوان فصل متناسب با مطالب آن صفحه در سمت چپ نوشته شود. فاصله‌ی سطرها در تمام متن پایان نامه برابر ۱/۵ سانتی متر است (1.5 lines)، اما فاصله‌ی سطرها در چکیده (فارسی و انگلیسی) برابر ۱ سانتی متر (single) می‌باشد.

حاشیه‌ی سمت راست و بالا مساوی ۳ سانتی متر و حاشیه‌ی سمت چپ و پایین برابر ۲/۵ سانتی متر می‌باشد. این حاشیه‌ها باید در سرتاسر پایان نامه رعایت شود. در صورتی که در برخی موارد اندازه شکل‌ها یا جدول‌ها بزرگتر از فضای داخل حاشیه‌ها باشد، با کوچک کردن آنها و یا با استفاده از کاغذ A3 (بصورت تاخورده) حاشیه رعایت گردد.

۴) **شماره‌گذاری صفحات:** هیچکدام از صفحات قبل از فهرست‌ها شماره گذاری نمی‌شوند. صفحات «فهرست‌ها» با حروف ابجد (الف، ب، و...) شماره گذاری می‌گردند. شماره گذاری با اعداد از اولین صفحه (مقدمه) آغاز می‌شود و تا آخرین صفحه (تا آخرین برگ پایان نامه) ادامه می‌یابد. شماره‌ی صفحه در پایین و در وسط قرار می‌گیرد. فاصله‌ی شماره‌ی صفحه در حدود ۱/۵ سانتی متر از لبه‌ی پایین است.

نکته: حروف ابجد: ابجد، هوز، حطی، کلمن، سعفض، قرشت، ثخذ، ضطغ

۵) **شماره گذاری فصل‌ها، بخش‌ها:** فصل‌ها، بخش‌ها و زیربخش‌ها به عدد شماره گذاری می‌شوند، بطوری که شماره‌ی فصل در سمت راست و شماره‌ی بخش بعد از آن آورده شود مانند:

۳-۲-۴. بیان کننده‌ی زیربخش ۴ از بخش ۲ از فصل ۳ است.

۳-۲-۴-۱. بیان کننده‌ی زیربخش ۱ از بخش ۴ از فصل ۳ است.

۶) **شماره گذاری روابط ریاضی و فرمول‌ها:** فرمول‌ها در هر فصل به طور جداگانه و به ترتیبی که در متن می‌آیند، در داخل پرانتز به عدد شماره گذاری می‌شوند، به طوری که شماره‌ی فصل در سمت راست و شماره‌ی فرمول بعد از آن آورده می‌شود. فرمول سمت چپ و شماره‌ی آن در سمت راست صفحه قرار گیرد.

۷) **صفحه‌ی بسم الله:** صفحه‌ی بسم الله الرحمن الرحیم به شکل ساده و مشخصی صفحه آرائی گردد و از بکار بردن هر گونه کادر و تزئینات مختلف خودداری شود.

۸) **صفحه‌ی تقدیر و تشکر:** در صفحه‌ی تقدیر و تشکر از افرادی که در به انجام رسیدن پایان نامه به نحو موثری همکاری نموده‌اند سپاسگزاری می‌شود. چنانچه پایان نامه در قالب طرح پژوهشی و با دریافت کمک مالی از مراکز و دستگاه‌های خاص انجام شده باشد، ذکر نام مراکز تصویب کننده و تأمین کننده‌ی بودجه طرح و شماره و تاریخ تصویب طرح الزامی است.

۹) **چکیده:** هر پایان نامه با چکیده آغاز می‌گردد. چکیده بخشی از پایان نامه است که خواننده را به مطالعه آن علاقمند می‌کند و یا از آن می‌گریزند. چکیده حداکثر در دو صفحه شامل خلاصه‌ای از مسأله، روش تحقیق، روش بررسی (ابزار و مواد)، یافته‌ها و بحث و نتیجه‌گیری است. چکیده باید مختصر و مفید باشد و از کلی‌گویی در ارایه نتایج خودداری گردد. نتایج بیشتر حجم چکیده را به خود اختصاص می‌دهد. چکیده جدا از پایان نامه باید به تنهایی مستقل و گویا باشد. در چکیده از ذکر منابع، اشاره به جداول و نمودارها باید اجتناب شود. تمیز بودن مطلب، نداشتن غلط‌های املایی یا دستور زبانی و رعایت دقت و تسلسل روند نگارش چکیده از نکات مهم دیگری است که باید در نظر گرفته شود. چکیده به صورت فارسی و انگلیسی تهیه می‌شود. خلاصه فارسی و انگلیسی باید با یکدیگر مطابقت داشته باشند. حداکثر تعداد کلمات چکیده ۱۰۰۰ کلمه باشد. چکیده انگلیسی (Abstract) با قلم Time New Roman و اندازه ۱۲ نوشته می‌شود.

نکته: کلمات کلیدی در انتهای چکیده آورده شود. تعداد کلمات کلیدی حداکثر پنج مورد می‌باشد.

۱۰) **واژه نامه:** در صفحه‌ی واژه نامه باید معادل فارسی واژه‌های انگلیسی موجود در متن که از مقالات و متون انگلیسی ترجمه و معادل سازی گردیده‌اند، نوشته شوند. معمولاً واژه‌هایی مورد نظر می‌باشند که قبلاً مصطلح نبوده‌اند. صفحه واژه‌نامه دو ستون دارد که ستون چپ واژه انگلیسی و ستون سمت راست، مقابل هر واژه، معادل فارسی آن نوشته می‌شود. واژه‌ها به ترتیب حروف الفبای فارسی مرتب می‌شوند.

۱۱) فصل اول: کلیات

در ابتدای این فصل بعد از یک مقدمه کوتاه شرح کلی مسأله، اهمیت موضوع، روش‌ها و متدلوژی‌های مرسوم در مقایسه با روش حاضر، اشاره‌ی کلی به جنبه‌های جدید پایان‌نامه / رساله، اهداف و فرضیات بیان می‌شود. سپس مطالب کلی علمی در زمینه موضوع، چهارچوب نظری و پنداشتی موضوع پژوهشی نوشته می‌شود.

۱۲) فصل دوم: مروری بر مطالعات انجام شده

بررسی متون و سابقه موضوع (Literature Review)، شامل مروری بر مطالعات و تحقیقات مرتبط با تحقیق حاضر در ایران و جهان.

۱۳) فصل سوم: مواد و روش‌ها

به نوع مطالعه، کلیه‌ی روش‌های مورد استفاده در تحقیق، روش‌های انتخاب نمونه و نمونه‌برداری، مواد، وسایل و تکنیک‌ها و آزمایش‌های مورد استفاده اشاره می‌شود. همچنین در این فصل روش‌های آماری تجزیه و تحلیل و توصیف نتایج آورده می‌شود.

۱۴) فصل چهارم: یافته‌ها

در این فصل نتایج حاصل از تحقیق به صورت جدول و نمودار و متن به طور مشخص و مرتب بر اساس روش اجرای تحقیق ارائه می‌گردد. از آرایه‌ی بحث و توضیحات در این فصل خودداری شود.

۱۵) فصل پنجم: بحث، نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در این فصل در رابطه با نتایج حاصل از تحقیق بحث می‌گردد. همچنین با نتایج محققین دیگر مقایسه و بحث می‌شود. مقایسه نتیجه‌های بدست آمده با هدف‌های از قبل تعیین شده و دستیابی‌های نوین در این جا ذکر می‌شوند و مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند. محقق جهت بیان چالش‌ها و نیازهای پژوهشی آینده در قالب پیشنهاد برای تحقیقات بعدی، به طرح چند موضوع در راستای تحقیقات خود می‌پردازد. در این فصل ذکر محدودیت‌های زمانی، تجهیزاتی، تکنیکی و سئوالات و فرضیات که ارتباط نزدیکی با این پژوهش داشته و امکان پاسخ یا اجرای آنها فراهم نشده است حایز اهمیت است.

۱۶) جداول، نمودارها: جداول، نمودارها و تصاویر باید خوانا، مرتب و مستقل باشند. هر جدول، نمودار و

تصویر باید بدون نیاز به مراجعه به متن بتواند اطلاعات مورد نظر را ارائه دهد و یافته‌های موجود در آن قابل تجزیه، تحلیل و ارزیابی باشد. در بسیاری از مواقع، محتوای جدول‌های کوچک را می‌توان در متن گنجانده. اگر مطالب تکراری در جدول وجود دارد می‌توان آنها را نیز

بطور خلاصه در متن ذکر کرد. از آنجا که نوشتن جدول وقت بیشتری می‌گیرد، رعایت اختصار در اندازه، ترتیب و سازماندهی جدول باید از نکات اصلی مورد نظر در طراحی نتایجی باشد. جدول نباید مستقیماً از خروجی نرم افزارها کپی شود، بلکه لازم است با فرمت فارسی در نرم افزار Word طراحی و تکمیل شود. ترجیحاً فرمت جدول‌ها بصورت Table list 3 باشد.

هر جدول دارای شماره و عنوان است. پاورقی و علایم اختصاری ممکن است در بعضی جدول‌ها ضروری باشند. شماره‌ی جدول اصولاً بطور مسلسل و با ذکر شماره‌ی فصل و شماره‌ی جدول در وسط بالای جدول نوشته می‌شود. عنوان جدول باید مختصر، مفید و کامل باشد. بهتر است مطالب در متن گنجانده شوند. بسیاری از مطالعات امروزی، بخصوص با میکروسکوپ الکترونیکی، نیاز به ارائه تصاویر دارند. استفاده از عکس زمانی موثر است که عکس به خوبی مطلب مورد نظر را در معرض دید خواننده قرار دهد. اگر مطلب مورد نظر را می‌توان از طریق جدول یا نمودار ارائه داد، شاید نیاز به ارائه تصویر نباشد. همه‌ی نمودارها، تصاویر و طرح‌های شماتیک تحت عنوان شکل ارایه می‌گردند. شماره‌ی شکل بطور مسلسل و با ذکر شماره‌ی فصل و شماره‌ی شکل در وسط پایین شکل نوشته می‌شود. از تکرار محتویات جدول‌ها و شکل‌ها در متن خودداری شود. همچنین از ارایه‌ی داده‌ها هم در جدول و هم بصورت شکل خودداری شود.

۱۷) **نحوه‌ی ارجاع منابع در متن:** لازم است در متن به کلیه‌ی منابعی که مورد استفاده قرار می‌گیرد، اشاره شود. چنانچه در داخل متن از یک منبع مطلبی نقل شود، بلافاصله پس از خاتمه‌ی جمله و قبل از نقطه در داخل کروشه مرجع ذکر می‌گردد. نحوه‌ی ارجاع در متن به روش ونکوور (vancouver) می‌باشد.

سبک ونکوور:

- مراجع به ترتیبی که در متن می‌آیند شماره گذاری می‌شوند (برای هر مرجع یک عدد اختصاص می‌یابد).
- در این روش مراجع به ترتیب شماره در فهرست منابع ذکر خواهد شد (نه بر حسب حروف الفبا).
- چنانچه منبعی به دفعات در یک متن مورد استفاده قرار گیرد همان شماره‌ی استناد اول دوباره ذکر می‌شود و تغییری در شماره استناد آن داده نمی‌شود.
- وقتی در یک محل در متن به منابع متعددی استناد می‌شود، از خط فاصله (-) برای توالی اولین عدد و آخرین عدد و از ویرگول (،) برای جداسازی شماره متعدد استفاده می‌شود. مثال: [۷،۵،۳-۹]

۱۸) **فهرست منابع:**

- تمام منابع مورد استفاده در پایان نامه باید به زبان انگلیسی تنظیم شود.
- تاکید می‌گردد که در مورد منابع فارسی از ترجمه انگلیسی و مشخصات ذکر شده منبع مربوطه به زبان انگلیسی استفاده شود و در انتهای آن عبارت (In persian) در داخل پرانتز نوشته شود.
- از بکارگیری خلاصه مقالات به عنوان منابع پرهیز شود.
- مقالات چاپ شده یا آنهایی که برای چاپ پذیرفته شده انتخاب گردند. اگر مقاله برای چاپ پذیرفته شده ولی هنوز چاپ نشده است باید هنگام اشاره به آن پس از نام مجله مربوطه عبارت (In press) در داخل پرانتز ذکر شود.
- در صورتی که از منبع اینترنتی استفاده شده باشد، آدرس کامل (URL) آن نوشته شود.

▪ در صورتی که تعداد نویسندگان بیش از ۶ نفر باشد، مشخصات ۶ نویسنده‌ی اول به طور کامل نوشته شده و پس از آن عبارت "et al." آورده شود. بدیهی است اگر تعداد نویسندگان برابر یا کم تر از ۶ نفر بود ذکر مشخصات تمامی آنان ضرورت دارد.

• مقاله چاپ شده در مجله

ترتیب نوشتن مشخصات مقالات:

نام خانوادگی نویسنده - فاصله - حرف اول نام کوچک نویسنده - نقطه - عنوان مقاله - نقطه - نام مجله - نقطه - سال انتشار داخل پرانتز - نقطه - شماره جلد - شماره مجله (داخل پرانتز) - دو نقطه - شماره صفحات - نقطه

Jafari MJ, Shafiei B, Rezazadeh Azari M, Movahhedi M. Occupational exposure to welding fumes using different ventilation scenarios. *International Journal of Occupational Hygiene*. 2010;(9)2:1-5.

- مقاله‌ی ارایه شده در همایش‌ها:

Yavari P, Abadi A, Mehrabi Y. Mortality and changing epidemiological trends in Iran during 1979-2001 with emphasis on cancer. *Proceedings of the International Symposium on Predictive Oncology and Intervention Strategies*; 2004 Feb. 7-10; Nice, France. P. 325-329.

• کتاب

Crittenden JC, Rhodes TR, Hand DW, Howe KJ, Tchobanoglous G. *Water treatment: principles and design*. 2nd ed. New York: John Wiley & Sons Inc; 2005. p. 200-215.

• بخشی یا فصلی از کتابی که به وسیله یک یا چند نویسنده نوشته شده است

Phillips SJ, Whisnant JP. Hypertension and stroke. In: Laragh JH, Brenner BM, editors. *Hypertension: pathophysiology, diagnosis, and management*. 2nd ed. New York: Raven Press; 1995. p. 465-78.

• پایان نامه

Fearing DA. *Process options for the water treatment of humic rich waters [dissertation]*. School of Water Sciences: Cranfield University, 2004. p. 56-71.

• نحوه‌ی نوشتن مطالب اینترنتی و وب سایت‌ها به عنوان مرجع:

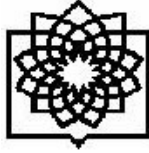
در صورتی که قسمتی از وب سایت به عنوان مرجع باشد به صورت مثال زیر در فهرست منابع وارد خواهد شد:
نویسنده - عنوان صفحه (مدرک) - سال انتشار - عنوان وب سایت - درج عبارت: Available from: - تاریخ مشاهده صفحه.

Kilmartin M. Women in GP: a strategy for women GPs. 2003. RACGP Online. Available from: <http://www.racgp.org.au/>. Accessed Jul 30, 2003.

در صورتی که کل وب سایت به عنوان مرجع باشد، در همان محل اشاره گردیده و در فهرست منابع وارد نخواهد شد. تاکید می‌گردد مانند مثال بالا در انتهای مرجع نویسی اینترنتی، تاریخ مراجعه (Accessed) نوشته شود.

ج) آماده سازی و صحافی

پس از برگزاری جلسه دفاع و انجام اصلاحات لازم و نیز تایید استاد (اساتید) راهنما، باید به تعداد کافی از مجلد پایان نامه صحافی شود. علاوه بر جلد های مورد نیاز دانشجو، استاد/اساتید راهنما، استاد/اساتید مشاور و گروه مربوطه دو نسخه از پایان نامه برای نگهداری در کتابخانه های دانشکده و دانشگاه هر کدام به همراه یک نسخه الکترونیکی با فرمت های Word و PDF که همه فصل ها و مطالب پایان نامه بصورت یک فایل یکپارچه باشد بر روی CD عیناً مطابق با پایان نامه ی مجلد مورد نیاز است. دانشجویانی که محل اجرای پایان نامه ی آنها یکی از مراکز تحقیقاتی یا حمایت کننده مالی باشد، بایستی یک نسخه چاپی دیگر به مرکز مربوطه تحویل دهند. تمام نسخه های صحافی شده بایستی از هر جهت یکسان باشند.

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی شهید بهشتی
دانشکده بهداشت

پایان نامه / رساله

برای دریافت درجه‌ی کارشناسی ارشد / دکتری (PhD)

در رشته‌ی

عنوان

استاد (اساتید) راهنما

نگارش

ماه سال

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی شهید بهشتی
دانشکده بهداشت

پایان نامه / رساله

برای دریافت درجه‌ی کارشناسی ارشد / دکتری (PhD)

در رشته‌ی

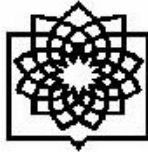
عنوان

استاد (اساتید) راهنما

استاد (اساتید) مشاور

نگارش

ماه سال

Shahid Beheshti University of Medical Sciences
School of Public Health

Thesis submitted for the degree of MSc (PhD) in

.....

Title

Supervisor

Dr.-----

Advisor (s)

Dr.-----

By

Month-Year

Shahid Beheshti University of Medical Sciences
School of Public Health

Thesis submitted for the degree of MSc (PhD) in

.....

Title

Supervisor

Dr.-----

By

Month-Year